

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ALAN BİLGİSİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEK DERSLERİ İLE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DERSİ BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Erkan Faruk ŞİRİN¹

Kamil CESUR^{**}

ÖZET

Öğretmenin başarısında okullardaki uygulamanın önemi tartışılmazdır. Öğretmenlik uygulamaları; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel bilgi derslerinde kazanılan bilgileri temel alan kuramsal ve uygulamalı öğretim tekniklerini içermektedir. Bu araştırmada amaç Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin, öğretmenlik uygulaması dersi başarıları ile alan ve öğretmenlik meslek dersleri başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlik programından 2004–2005 Bahar döneminde mezun 96 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin 8 yarıyıl alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri başarı ortalamaları hesaplanmış ve öğretmenlik uygulaması başarıları ile ilişkilerine bakılmıştır. Verilerin analizi SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır. Çalışma bulguları, öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanlarıyla, alan bilgisi başarı puanlarının düşük seviyede anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu ($p<0,01$ $r=0,29$), yine aynı şekilde öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanlarıyla, öğretmenlik meslek bilgisi başarı puanlarının da düşük seviyede anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu ($p<0,05$ $r=0,22$) göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, öğretmenlik uygulaması dersi, alan bilgisi dersleri, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, başarı ilişkisi

The Relation Between the Achievements of the Field Knowledge and Teaching Application Lesson with Teaching Vocational Lesson of Preservice Physical Education Teachers

SUMMARY

It is unnecessary to argue the importance of the applications made in school, for the success of teachers. Teaching applications are based on theoretical and practical teaching methods such as field knowledge, teaching vocational knowledge and general information lessons. The aim of this research is to investigation of the relations between the achievements of the teaching applications lesson and the field and teaching vocational lessons achievements of the physical education teaching department graduates. 96 students from the 2004-2005 spring graduates of physical education teaching department have been chosen for research sampling. 8 semi-year average achievements of students' field knowledge and teaching vocational lessons have been calculated and teaching application lesson achievements relations have been examined. The analysis of data has been made by using SPSS packet program. The results show that between the achievements of teaching application of students and the achievements of the field knowledge lessons are in the low level correlation ($p<0,01$ $r=0,29$), and their achievements of teaching application shows low level correlation in the teaching vocational knowledge lessons ($p<0,05$ $r=0,22$).

Key Words: Physical education, teaching application, field knowledge lessons, teaching vocational knowledge lessons, achievement relation

GİRİŞ

Eğitim; en genel anlamıyla, insanları belirli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Eğitim belirli amaçlara göre önceden hazırlanmış programlar çerçevesinde yürütülür. Eğitim süreci ise öğretmen tarafından hazırlanır, uygulanır, sürekli izlenir ve çeşitli aşamalarda değerlendirilir (M.E.B. 1997). Öğretmenlik ise; devletin, eğitim-öğretim ve bununla ilgili yönetim görevini üzerine alan, özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik bilgisi ile sağlanır (Karaküçük 1989).

¹ Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, ANKARA

^{**} Niğde Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Etkili öğretmen, öğrencinin uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğrenmesine yardımcı olan öğretmendir. Öğretmenlik mesleğinin icrası sırasında öğretmenin iki temel niteliği önem taşır. Bunlar kişisel ve mesleki niteliklerdir. Öğretmenin temel görevi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenin bu görevi yerine getirebilecek mesleki niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarındaki bilgi ve becerilerine bağlıdır (Erden 2005). Bir öğretmenin kişilik özellikleri ne kadar olumlu olursa olsun bu özelliklere sahip olmadığı takdirde etkili bir öğretmen olması mümkün değildir. Bu boyutlardan birinin olmaması öğretmen için büyük bir eksiklik olduğu gibi bu alanlara ilişkin kazanılan bilgilerin uygulamaya dökülememesi de öğretmenlik formasyonunun tamamlanmadığını gösterir.

Öğretmen yetiştiren kurumların amaçları, toplumun bilim ve teknoloji alanındaki gelişmesine paralel olarak toplumun değişen ve gelişen yapısına uygun nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirmektir. Nitelikli öğretmen yetiştirilmesinde hizmet öncesi eğitim çok önemlidir. Öğretmen olarak yetişecek öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve davranışlar programlara konulacak meslek bilgisi ders ve faaliyetleri ile sağlanır. Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri öğretmenlik mesleğinin teorisini kazandırır. Ancak bu teorik bilginin uygulama faaliyetleriyle birleştirilmesi gerekir (Küçükahmet 2002). Öztürk'e (1994) göre, mesleğinde başarılı öğretmen, öğretim programlarının amaçlarında gösterilen özellikleri kazandıracak nitelikte öğretim yapan öğretmendir. Ancak bu eğitim amaçlarıyla belirlenen öğrenci davranışlarını oluşturmada, öğretmenin sahip olduğu genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik formasyonu davranışlarının uyumlu bir bütün oluşturması çok önemlidir (Oral 1997).

Her kademe ve tipteki okul için öğretmen yetiştirmede esas olan öğretmenlikle ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların öğretmenlik meslek bilgisi programlarıyla kazandırılmasıdır. Bu programda yer alan derslerin hepsi de öğretmenin mesleğinde başarılı olabilmesi için gereklidir. Bunlar Eğitime Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi, Rehberlik, Gelişim ve Öğrenme, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Genel Öğretim Metotları, Özel Öğretim Metotları, Eğitim Yönetimi vb. adlar altında okutulan derslerdir (Büyükkaragöz ve Çivi 1998). Genel bilgi, genel kültüre yönelik bilgi ve yetenekleri geliştirmeyi amaçlar. Öğretmen, sahip olduğu genel kültür ile öğrencinin sosyalleşmesi ve toplumsal kültürün öğrenciye aktarılmasında katkıda bulunur. Alan bilgisi, öğretimin yapılacağı alanın gerektirdiği, bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlar. Öğretmenlik meslek bilgisi ise, öğretmenlik mesleğine özel davranışları kazandırmayı amaçlar (Küçükahmet 1993). Bu dersleri alan öğretmen adayı, edindiği bilgi, beceri, tutum ve değerleri Öğretmenlik Uygulaması dersinde pekiştirerek eğitimini tamamlar.

Ülkemizde öğretmen yetiştirme çalışmalarının 150 yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen, beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirilmesi üzerine tartışmalar özellikle 1990'lı yıllardan sonra hız kazanmış ve yeniden yapılanma sürecine gidilmiştir. Bu yeniden yapılanma çerçevesinde (1994-1998 yılları arasında yürütülen YÖK – Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi) beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programı üç bilgi türünü bünyesinde bulundurmaya zorundadır;

- Alan bilgisi,
- Öğretmenlik (meslek) formasyon bilgisi,
- Genel kültür bilgisi (Kale ve Erşen, 2003).

Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK arasında 28.07.1998 tarihinde imzalanan "Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları

Öğretmenlik Uygulamalarına İlişkin Koordinasyon ve İş Birliği Protokolü” çerçevesinde alınan kararla, bakanlığa bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında görevli öğretmenlere de öğretmenlik uygulaması sürecinde görev verilmeye başlanmıştır (Sarıoğlu ve ark, 2005).

Ülkemizde öğretmenlerin hizmet öncesinde deneyimlerini artırmak ve becerilerini geliştirmek amacıyla paket program uygulanmaya konulmuştur. Bu proje kapsamında ülkemizdeki tüm öğretmen yetiştirme kurumlarının standart bir programla eğitim ve öğretimini yapmaları zorunlu hale gelmiştir. Yine bu programla fakülte-okul işbirliği artırılarak öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları öğrencilerin hizmet öncesi eğitimlerinde daha erken yıllarda ve daha fazla uygulama yapmaları sağlanmıştır. İlk ve orta öğretim okullarında yapılacak bu deneyim ve tecrübeleri; okul deneyimi I-II ve öğretmenlik uygulaması olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bunların yapılma zamanı, içeriği ve amacı birbirinden farklı olup belli bir hiyerarşi takip etmektedirler. Bu etkinliklerin temel amacı; öğretmenlik mesleğini seçmiş olan öğrencilerin profesyonel bir iş kolu olan öğretmenlik mesleğini daha yakından tanımalarını sağlamaktır (Korkmaz ve Akbaşlı 2001).

Bir öğretmen adayı, farklı öğretmenlerin sınıflarını nasıl yönettiklerini, öğrencilere ders içeriklerini nasıl aktardıklarını gözleyerek ileride karşılaşılabileceği durumlar hakkında yararlı bilgiler elde edebilir (Selçuk 2000). Alkan (1991) okul uygulama sürecini, öğretmen adaylarının kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi anlamasında temel öge olarak nitelendirmekte ve öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini geliştirmelerinin, mesleğin gerektirdiği kuramsal bilgileri eğitim ortamlarında uygulayabilme becerisinin kazanmalarının ve öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu tutum oluşturmalarının bu süreç sonunda gerçekleşebileceğini belirtmektedir.

Öğretmenlik Uygulaması dersi, uygulama okullarındaki uygulama faaliyetleri yoluyla, öğretmenlik mesleğini oluşturan pek çok rolü, görevi ve mesleki standartları öğretmen adaylarına tanıtmaya amacı güden planlı gözlem ve etkinliklerden oluşmaktadır. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programında, öğretmenlik uygulamaları, öğretmen yetiştiren fakültelerin 8. yarıyılında bir yarıyıl boyunca ilköğretim, lise ve dengi okullarda yapılmaktadır. Öğrenciler, öğretmen adayı olarak uygulamaya katılmakta, çeşitli yaşantılarla ve sorumluluk üstlenerek devam etmektedirler. Bu yaşantıların bir bölümü uygulama okulu dışında, çevrede, okul içinde, sınıfta yapılan gözlemler yoluyla kazanılmaktadır. Böylece, öğretmen adayı uygulama yaptığı okulun fiziksel, yönetsel ve eğitsel yönlerini tanımaya çalışmaktadır (Yalçın 1999).

Öğretmen adayını mesleğe hazırlamada, teorik bilgi ve öğretmenlik uygulamasının ihmal edilmemesi gerektiği önemle vurgulanmaktadır. Çünkü öğretmen adaylarının sınıflarda uygulama yapma konusunda kendilerine olan güvenleri artmış, böylece ders yürütürken tercih ettikleri yöntemi kullanabilme konusunda kendilerine öz güven duymuşlardır. Buna bağlı olarak adayların uygulama yapabilme ve kendilerini deneme fırsatı bulabilme noktasında, gerçek ortamlar ile karşı karşıya kalmaları önerilmiştir (Al-Musawi 2001).

Öğretmen adayı, teorik olarak ne kadar başarılı olursa olsun ancak, bu bilgisini ve isteğini uygulama imkanı bulunduğu takdirde, gerçek başarıya ne derece yaklaştığını test edebilir. Bununla birlikte adaylar öğretmenlik uygulaması yapmanın mesleki yaşantılarına ne derece önemli katkı sağladığını daha sonra anlarlar (Joensuu 2002). Bu nedenle öğrencilerin öğretmenlik meslek ve alan bilgisi dersleri başarılarını uygulama becerilerine hangi düzeyde yansıtılabildikleri, araştırılması gereken önemli bir problemdir.

Bu bağlamda, öğretmenlik uygulamaları, öğretmen yetiştirme programlarında yer alan bilgi, beceri ve tutumların gerçek ortamda kullanılabilmesine uygulama olanağı sağlayarak öğretmen adaylarını mesleğe hazırlamayı amaçlanmaktadır. Öğretmen yetiştirilen bütün alanlarda olduğu gibi beden eğitimi programlarında da öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersleri sürecinde pek çok problemlerle karşılaştıkları bilinmektedir (Şirin ve ark 2007, Taşğın ve ark 2003, Hergüner ve ark 2002, Kalkavan ve ark 2001-a, Kalkavan ve ark 2001-b). Özellikle bu problemler, uygulama etkinliklerin yetersiz ve plansız düzenlenmesi, konuyla ilgili görevlilerin rehberlik çalışmalarındaki yetersizliği, öğretim araç ve gereçlerinin sayısal, işlevsel ve teknolojik olarak yetersizliği gibi faktörlerden kaynaklandığı belirtilmektedir (Saka 2001). Bununla birlikte, eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin eğitim süreçleri boyunca kazandıkları davranışları meslek hayatlarında yeterli bir şekilde uygulayamadıklarını gösteren araştırmalar da mevcuttur (Köroğlu ve ark 2000, Oktar ve Bulduk 1999).

Okul uygulamaları dersleri (Okul deneyimi I-II ve öğretmenlik uygulaması) pek çok çalışmada farklı boyutlarıyla çalışılmasına rağmen öğretmenlik meslek ve alan bilgisi dersleriyle olan başarı ilişkisi pek incelenmemiştir. Bu konuda Sarıoğlu ve ark (2005) yaptığı araştırmada, el sanatları eğitimi bölümü öğretmenlik programları son sınıf öğrencilerinin, öğretmenlik uygulaması dersi başarıları ile alan ve öğretmenlik meslek dersleri başarıları arasındaki ilişki incelenmiş ve öğrencilerin öğretmenlik uygulaması dersi başarıları ile, alan bilgisi derslerindeki başarıları arasında orta düzeyde, öğretmenlik meslek bilgisi derslerindeki başarıları arasında oldukça düşük düzeyde korelasyon gösterdiğini belirtmiştir.

Bullough ve ark (2004), okul uygulamalarının ve öğretmen eğitimi sürecinin yeterince incelenmediğini ifade etmiştir. Aslında öğretmen adaylarının okul uygulamalarındaki tecrübe ve gelişimleri, sürekli ve düzenli olarak araştırılmalıdır. Ancak bu şekilde öğretmen adaylarının teorik bilgileri ve okul uygulamaları, onların doyumunu sağlayacak şekilde ve çağın gerektirdiği ölçüde güncellenebilir ve geliştirilebilir. Öğretmenlik uygulama çalışmalarına gereken önemin verilmemesi halinde, öğretmen bunun eksikliğini mesleğe başladığında görecektir. Bu eksiklik giderilinceye kadar geçen süredeki olumsuzlukların telafisi mümkün olmayacaktır. Bu gibi durumların oluşmaması için öğretmenlik uygulama çalışmalarına gereken önem verilmelidir.

Bu düşünceden hareketle bu araştırma ile; Beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programında okuyan öğretmen adaylarının, alan bilgisi ve meslek derslerindeki akademik puanları ile öğretmenlik uygulamaları başarıları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmaktadır. Ön çalışma niteliğinde olan ve gerçek durumu belirlemek üzere yapılan araştırma verilerinin, öğretimi planlama ve geliştirme çalışmalarına ışık tutacağı umulmaktadır

MATERYAL VE METOT

Araştırmada veri kaynağını, birincil veri kaynaklarından olan belgeler oluşturmaktadır. Bu belgeler nitel araştırma desenin doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek 2006).

Araştırmada, 2004–2005 Öğretim döneminde Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünden mezun olan 96 öğrencinin, 8 dönem not ortalamaları Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrenci işlerinden elde edildikten sonra akademik başarıları değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının 8 dönem

not dökümlerinden (transkript) alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi derslerine (Tablo 1) ve öğretmenlik uygulamasına ait ortalamalar hesaplanmıştır. Ortalamalar, ders kredileriyle başarı puanlarının çarpılması ve elde edilen toplam sonuçların toplam kredi sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Öğretmenlik uygulaması dersi için ise, uygulama okulu uygulama öğretmeni ve ders öğretim elemanının değerlendirilmesinin ortalaması alınarak başarı puanı bulunmuştur.

Verilerin analizi SPSS 12.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının alan bilgisi dersleri ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ortalama başarıları ile öğretmenlik uygulama dersindeki başarıları karşılaştırılmış, her bir dersle ilişkisi, Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanarak belirlenmiştir. Korelasyon katsayısı 'r', iki özellik arasındaki ilişkinin yönünü ve derecesini gösterir. Korelasyon katsayısının, mutlak değer olarak, 0,70-1,00 arasında olması, yüksek; 0,70-0,30 arasında olması, orta; 0,30-0,00 arasında olması ise, düşük düzeyde bir ilişki olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk 2007).

BULGULAR

Çalışmaya katılan 96 öğretmen adayının beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programında alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi dersleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Alan Bilgisi ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri

ALAN DERSLERİ							
I. Yarıyıl				II. Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Beden Eğit. ve Spor Biliml. Giriş	3	0	3	Yaşam Boyu Spor	2	2	3
İnsan Anatomisi ve Kinesiyoloji	4	0	4	Ritm Eğitimi ve Dans	1	4	3
Genel Jimnastik	1	4	3	Atletizm I	1	4	3
Sağlık Bilgisi	3	0	3	Bireysel Sporlar I	1	4	3
III. Yarıyıl				IV. Yarıyıl			
Spor Fizyolojisi	3	2	4	Antrenman Bilgisi	3	0	3
Artistik Jimnastik	1	4	3	Takım Sporları II	1	4	3
Atletizm II	1	4	3	Spor Sak. Korunm. Ve Rehab.	3	0	3
Sporcu Beslenmesi	3	0	3	Can kurt. ve İlk Yardım	2	2	3
Takım Sporları I	1	4	3				
V. Yarıyıl				VI. Yarıyıl			
Psikomotor Gelişim	3	0	3	Sporda Beceri Öğrenimi	3	0	3
Bireysel Sporlar II	1	4	3	Engelliler için Bed Eğt.veSpor	3	0	3
Fiziksel Uygunluk	2	2	3	Seçmeli II	3	0	3
Eğitsel Oyunlar	2	2	3	Seçmeli III	3	0	3
Seçmeli I	3	0	3				
VII. Yarıyıl				VIII. Yarıyıl			
Rekreasyon	3	0	3	Beden Eğt. ve Sp. Yön.ve Org.	3	0	3
Seçmeli IV	3	0	3	Seçmeli VI	3	0	3
Seçmeli V	3	0	3				
ÖĞRETMENLİK MESLEK DERSLERİ							
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3	Okul Deneyimi I	1	4	3
Gelişim ve Öğrenme V. Yarıyıl	3	0	3	Öğretimde Planlama ve Değerlen.	3	2	4
Öğr. Teknolojileri ve Materyal Gel.	2	2	3	Sınıf Yönetimi	2	2	3
Okul Deneyimi II	1	4	3	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması					2	6	5

Tablo 2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans Programı Derslerinin Genel Kültür Bilgisi, Alan Bilgisi, Meslek Bilgisi (Formasyon) ve Öğretmenlik Uygulaması Kategorilerine Göre Dağılımı

	<i>f</i>	%
Genel Kültür Bilgisi	13	9.2
Alan Bilgisi	95	65.9
Öğretmenlik Uygulaması	5	3.4
Öğretmenlik Meslek Bilgisi	31	21.5
Toplam	144	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere, Beden eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı lisans programının ders saatleri toplam 144 saattir. Bunun 13 saati (%9.2) Genel Kültür Bilgisi, 95 saati (%65.9) Alan Bilgisi, 5 saati (%3.4) Öğretmenlik uygulaması, 31 saati (%21.5) Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Formasyon) derslerinden oluşmaktadır.

Tablo 3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi, Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Öğretmenlik Uygulaması Dersi Başarıları ve Başarılarının Korelasyon Katsayı Değerleri

	<i>n</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>
Alan bilgisi Başarıları	96	2,90	0,279
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Başarıları	96	2,80	0,406
Öğretmenlik Uygulaması Başarıları	96	3,81	0,364
	<i>n</i>	<i>R</i>	<i>P</i>
Alan Bilgisi Dersleri Başarıları	96	0,29**	0,003
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Başarıları	96	0,22*	0,025

p<0,05, *p<0.01

Tablo 3’de araştırmaya alınan beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretmenlik uygulaması dersi başarıları ortalamaları verilmiştir. Öğretmen adaylarının gösterdikleri ortalama başarı puanlarına göre öğretmenlik uygulaması dersinin en yüksek ortalama ile (3,81±0,364), bunu sırayla alan bilgisi (2,90±0,279) ve en düşük ortalama ile (2,80±0,406) öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin izlediği görülmektedir.

Öğretmenlik uygulaması dersi, alan bilgisi dersleri başarıları ile öğretmenlik meslek bilgisi dersleri başarıları arasında anlamlı bir ilişki vardır (p<0,05, p<0,01). Alan bilgisi derslerine ilişkin öğrenci başarıları ile öğretmenlik uygulaması başarıları arasında düşük seviyede (r = 0,29**) ve 0.01 düzeyinde anlamlı pozitif bir ilişki (korelasyon) vardır. Yine öğretmenlik meslek bilgisi dersleri başarıları ile öğretmenlik uygulaması başarıları arasında düşük seviyede (r = 0,22*) ve 0.05 düzeyinde anlamlı doğru yönlü (pozitif) bir ilişki vardır.

Bu sonuçlar, öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanıyla; alan bilgisi başarı puanları ve öğretmenlik bilgisi başarı puanları arasında zayıf bir olmasına rağmen anlamlı bulunmuştur. Ancak beklenenin aksine öğretmenlik uygulaması başarı puanıyla öğretmenlik bilgisi başarı puanları arasındaki ilişki düşük (zayıf) düzeyde bulunmuştur. Düşük bir ilişki olmasına rağmen bu faktörler birbirini pozitif bir şekilde etkilemektedir denilebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin, öğretmenlik uygulaması dersi başarıları ile alan ve öğretmenlik meslek dersleri başarıları arasındaki ilişkiyi incelemeye çalışılmıştır.

Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde gösterdikleri ortalama başarıları puanlarına göre; öğretmenlik uygulaması dersinin en yüksek ortalama ile (3,81±0,364) ilk sırayı aldığı, alan bilgisi dersinin (2,90±0,279) ortalama ile ikinci sırada yer aldığı ve en düşük ortalamayla öğretmenlik meslek bilgisi dersinin (2,80±0,406) izlediği görülmüştür.

Bilindiği gibi öğretim elemanı, öğrenci ve sınıf ortamının niteliği başarıyı önemli ölçüde etkileyen değişkenlerdir. Öğrencilerin kişilik özellikleri okula ve derse yönelik tutumları, ders çalışma ve dinleme alışkanlıkları, aileden getirdikleri kültürel birikim, öğrenciler arası ve öğretmen-öğrenci arası ilişkiler, sınıfın fiziksel şartları bir bütün olarak sınıf ortamını oluşturur. Sınıf ortamı hem öğretim elemanının hem de öğrencilerin akademik başarılarını ve okulla ilgili duyuşsal özelliklerini etkiler (Sarioğlu 2005).

Araştırma bulgularının beklenilenden düşük çıkması, araştırmaya konu olan derslerde, öğretim ve değerlendirme sürecinde ortaya çıkan bu tür değişkenlerin etkiye bağlanabilir.

Alan bilgisi dersleri, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişkileri inceleyen benzer bir araştırma da (Sarioğlu ve ark 2005) öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanının yüksek olmasına karşın öğretmenlik meslek bilgisi derslerindeki başarı beklenilenin çok altında bulunmuş, alan bilgisi dersi başarıları düzeyleri de öğretmenlik meslek bilgisi başarıları düzeylerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Beden eğitimi öğretmenlerinin meslekle ilgili görüşlerini inceleyen bir araştırmada öğretmenlerin lisans programında beden eğitimi öğretmeni olmak için mesleki bilgi bakımında yetersiz olduklarını ve lisans da daha fazla mesleki formasyon mesleki teorik ve uygulamalı dersler olması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir (Kalkavan ve ark 2001-a, Kalkavan ve ark 2001-b).

Beden eğitimi ve spor yüksekokullarındaki öğrencilerin derslerin işlenişiyle ilgili beklentilerinin daha çok uygulama ağırlıklı olması bu öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde kuram ağırlıklı işlenmesi, diğer uygulama gruplarına göre daha kalabalık işlenmesi, ders öğretim görevlilerinin genellikle bölüm dışı öğretim görevlileri olması da bu sonuçlarla ilişkilendirilebilir.

Öğretmenlik mesleği için gerekli olan genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik mesleki bilgi eğitiminden sonra, öğretmen adaylarınca kazanılan bilgi, tutum ve alışkanlıkların davranış haline dönüştürülmesi ve uygulanabilir yeterliliğe kavuşturulması öğretmenlik uygulama çalışmalarıyla sağlanır. Öğretmen konu alanını ne kadar iyi bilirse bilsin, sahip olduğu bilgileri öğrencilere aktaracak öğretmenlik meslek bilgisine sahip değil ise başarılı olamaz. Öğretmenler bu öğretmenlik becerisini, öncelikle lisans programında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve öğretmenlik uygulamasıyla kazanırlar.

Yapılan çalışmalarda, Öğretmenlik Uygulaması dersi gerek öğrenciler gerekse mezunlar tarafından beden eğitimi öğretmenliği programlarının en çok kendilerine katkı sağlayan dersi olarak belirtilmiştir (Çiçek 1998, Çiçek ve Koçak 2001). Öğrenciler bu dersin lisans eğitimleri boyunca edindikleri teorik ve pratik bilgilerin gerçek okul ortamında uygulanmasını sağlayacağı ve kendilerini gerçek öğretmen gibi hissedecekleri için çok önemsemektedirler (Çiçek ve Koçak 2001).

Beden eğitimi ve spor öğretmenlik bölümlerinde dört yıl boyunca okutulan alan bilgisi (% 65.9) ve özellikle Öğretmenlik meslek bilgisi (formasyon) (% 21.5) derslerinin, öğretmenlik uygulamasıyla (% 3.4) yüksek seviyede anlamlı bir ilişkide olması beklenmektedir. Ancak, araştırma bulguları bu görüşü desteklememektedir. Öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanlarıyla, alan bilgisi başarı puanlarının düşük seviyede anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu ($p < 0,01$ $r = 0,29$), yine aynı şekilde öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanlarıyla, öğretmenlik meslek bilgisi başarı puanlarının da düşük seviyede anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu ($p < 0,05$ $r = 0,22$) göstermiştir.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlik uygulaması dersi başarı puanıyla; alan bilgisi başarı puanları ve öğretmenlik bilgisi başarı puanları arasında beklenilenden düşük olmasına rağmen anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlik uygulaması başarı puanıyla öğretmenlik bilgisi başarı puanları arasındaki ilişkinin düşük (zayıf) düzeyde olması düşündürücüdür. Okullarda öğretmenlik uygulaması dersine temel oluşturmak amacıyla verilen öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin düşük ortalamaya sahip olması öğretmenlik uygulaması dersine yansımamıştır. Bu okullardaki uygulama öğretmenin; Öğretmenlik uygulaması dersinde, dersin gereği olan, gözlem ve uygulamalar, öğretimde soru sorma, yönerge ve açıklamalar, dersin yönetimi ve sınıfın kontrolü, çeşitli yönlerden bir öğrencinin incelenmesi, öğrenci çalışmalarının değerlendirilmesi, dersi planlama, ders kitaplarından yararlanma, grup çalışmaları, sınıf organizasyonu, çalışma yapraklarının hazırlanması ve kullanılması, sınıf içinde mikro öğretim uygulamaları gibi çalışmaları değerlendirirken yaptığı eksiklikler veya dersle ilgisinin kısıtlı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğretmenlik uygulaması derslerini diğer ders gruplarından daha yüksek başarıya sahip olmasının bir diğer sebebi de, ders öğretim görevlilerinin öğretmen adaylarının uygulama çalışmalarındaki takiplerini istenilen düzeyde yapmaması, uygulama öğretmenlerinin bu konuda yeterli bilince sahip olmadıkları ve öğretmen adaylarını sadece derslerine girip kendilerinin ders dışı faaliyetlere zaman ayırmaları suretiyle yeterli düzeyde ilgilenmedikleri sonucunu da doğurabilir. Gündüz ve ark (2004)'nın 274 beden eğitimi ve spor öğretmeni adayının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşleri ve öğrenme-öğretme ortamında karşılaştıkları sorunları araştırdığı çalışmasında, danışman öğretim elemanının, staj okulu öğretmeni ile işbirliği ve iletişimlerinin sürekli ve yeterli olmadığını bildirmiştir. Uygulama

öğretmenlerinin bu uygulama sonuçlarındaki değerlendirmelere ders öğretim elemanının da fazla irdelemeden katılmaları da bu sonuçlara ulaşmada etkili olabilir.

ÖNERİLER

- 1- Öğretmen adayını mesleğe hazırlamada, alan ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yanında öğretmenlik uygulamasının ihmal edilmemesi gerektiği önemle vurgulanmalıdır.
- 2- Uygulama öğretmenleri, öğretmen adaylarına mesleği sevdirebilmek düşüncesi ile bol not vermektedirler. Dolayısıyla ayırt edici bir değerlendirme yapılamamaktadır. Değerlendirmenin objektif olması sağlanmalıdır.
- 3- Öğretmenlik uygulaması mesleğinin sorumluluklarını yerine getiren öğretmenlerden seçilmesi öğrencilerin kazanacağı tecrübeler açısından oldukça önemlidir.
- 4- Öğretmenlik Uygulaması derslerinin verimli ve amaca yönelik yürütülebilmesi, ilk ve ortaöğretim kurumları ile üniversitenin diyalogunun güçlendirilmesine, bilgi alışverişinin sağlanmasına, üniversite öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını titizlikle denetlemesine ve yönlendirmesine bağlı olacaktır.
- 5- Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik meslek bilgisi ders başarıları, alan bilgisi ders başarı ortalamalarına göre daha düşük bulunmuştur. Bu konu üzerine çalışmalar yapılarak öğretmen adaylarının bu derslere yönelik sıkıntıları ortaya konabilir.
- 6- Bu çalışmanın, nitelikli beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek için beden eğitimi ve spor bölümü öğretmenlik programında, öğretimde planlama ve geliştirme çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Alkan C. Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri, Özel Öğretim Teknolojileri. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Ankara. 1991.
- Al-Musawi NM. The Effect of Student Teaching Programs on Students' Beliefs About Teaching and Learning Processes. Scientific Research Council Reports, 2001: 143, 88-102.
- Bullough RV, Young J, Draper RJ. One-year Teaching Internships and the Dimensions of Beginning Teacher Development. Teachers and Teaching: theory and practice, 2004: 10(4), 365-394.
- Büyükkaragöz S, Çivi C. Genel Öğretim Metotları, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul. 1998.
- Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 7. Baskı. Pagem A Yayıncılık, Ankara. 2007.
- Çiçek Ş. Evaluation of Physical Education Teacher Education at Middle East Technical University, Unpublished Doctoral Dissertation. Middle East Technical University. 1998.
- Çiçek Ş, Koçak S. Graduates Perception of the Physical Education Teacher Education at Middle East Technical University (Ankara:Turkey): A Follow up Study. Journal of International Council of Health Physical Education, Recreation, Sport, and Dance. 2001: 37(4),13-16.
- Erden M. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Epsilon Yayıncılık. İstanbul. 2005.
- Gündüz N, Sunay H, Dalkıran O, Gökyürek B. Türkiye'de Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Etkinliğine İlişkin Görüşleri, The 10th International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport, and Dance (ICHPER·Sd) Europe Congress & The TSSA 8th International Sports Science Congressin November 17-20, Antalya, Turkey. 2004.
- Hergüner G, Arslan S, DüNDAR H. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Dersini Algılama Düzeyleri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2002; 1 Sayı:11, 44-58.
- Joensuu F. Physics Student Teachers' Ideas About the Objectives of Practical Work. Science and Education, 2002: 11, 305-316.
- Kale R, Erşen E. Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2003.
- Kalkavan A, Kerez F, Suiçmez H, Bektaş F. KTÜ Beden Eğitimi Bölümü Öğretim Elemanları ve Öğrencilerin Beden Eğitimi Öğretmenliği ile İlgili Görüş ve Önerileri. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 21-23 Aralık, Bursa. 2001-a.
- Kalkavan A, Kerez F, Bektaş F, Mülazımoğlu O, Civil Y. Trabzon'da Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekle İlgili Görüş ve Önerileri II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. 21-23 Aralık, Bursa. 2001-b.
- Karaküçük S. Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi. Gazi Üniversitesi Yayın No: 146., Ankara. 1989.
- Korkmaz İ, Akbaşlı S. Okul Deneyimi I Çalışmasının Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi, Eğitim Araştırmaları, 2001: Sayı:5. (1-3).
- Koroğlu H, Başer N, Yavuz G. Okullarda Uygulama Çalışmalarının Değerlendirilmesi. Hacettepe Ün. Eğt. Fak. Dergisi. 2000: 19, s.85-95.
- M.E.B. (Uluslararası Dünya Öğretmen Eğitimi Konferansı. 27 Ağustos-2 Eylül, Ankara.1997.
- Küçükahmet L. Öğretmen Yetiştirme (Programları ve Uygulamaları). Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası, Ankara. 1993.
- Küçükahmet L. Bir Meslek Olarak Öğretmenlik, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Nobel Yayıncılık, Ankara. 2002.

- Saka AZ. Öğretmenlik Uygulamalarında Fizik Öğretmen Adayları İçin Yürütülebilecek Etkinlikler ve Kazandırılabilir Davranışların Belirlenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, KTÜ, Trabzon. 2001.
- Sarioğlu H, Özdemir M, Yetim F. Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi Ve Öğretmenlik Meslek Dersleri İle Öğretmenlik Uygulaması Dersi Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Milli Eğitim. 2005: 165(79-87).
- Selçuk Z. Okul Deneyimi ve Uygulama: Öğretmen ve Öğrenci Davranışlarının Gözlenmesi, Nobel Yayıncılık, Ankara. 2000.
- Şirin EF, Çağlayan HS, Çetin MÇ, Ekenler R. Candidate Teachers', Practise Teachers' and Practise Teaching Personnels' Ideas About The Activities of Application of Being A Teacher. The International Symposium on Training Teachers of Physical Education and Sports in Bologna Process. May 11-12, Çanakkale, Turkey. 2007-a.
- Şirin, EF, Çağlayan HS, Çetin MÇ, Yıldız Ö. Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmede Öğretmenlik Uygulaması Dersi Etkinliğinde Karşılaşılan Güçlükler: Bir Durum Çalışması, 5. Ulusal Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 02-03 Kasım, Adana. 2007-b.
- Taşkın Ö, Baştuğ G, Çetin MÇ. Stajer Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Bir Çalışma. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 10-11 Ekim. Bildiriler Kitabı. Ankara. 2003, s. 442-445.
- Oktar İ, Bulduk S. Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Davranışlarının Değerlendirilmesi, Milli Eğitim Dergisi. 1999:142, s.66-69.
- Oral B. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Çağdaş Eğitim Dergisi, 1997; 232, 9-13.
- Öztürk M. Öğretim Programının Uygulayıcısı Olarak Öğretmen. I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram - Uygulama - Araştırma). 23-30 Nisan. Adana. 1994.
- Yalçın G. Öğretmen Yetiştirmede Uygulama Çalışmalarının Önemi ve Karşılaşılan Güçlükler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. 1999.
- Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara. 2006.